

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

УКРАЇНСЬКА СПІЛКА ГЕРМАНІСТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ (УСГВШ) – КООРДИНАТОР З АКАДЕМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ФАХІВЦІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Стеріополо О. І.

Київський національний лінгвістичний університет

Українська Спілка Германістів вищої школи – це поєднання фахівців вищих навчальних закладів у галузі лінгвістики, літератури, історії, матеріальної і духовної культури німецькомовних держав і народів. Головну мету роботи **УСГВШ** вбачає у координації роботи кафедр німецької мови вищих навчальних закладів України, спрямовану на **формування професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетенції** студентів – майбутніх фахівців з німецької мови. Працюючи над виконанням цієї мети, Спілка вивчає та розповсюджує такі методи викладання, які не тільки забезпечують глибоке володіння німецькою мовою, але й стимулюють незалежність мислення, суджень та дій у поєднанні з професійними вміннями та соціальною відповідальністю.

Цей єдиний концептуальний підхід орієнтується на потреби міжнародних контактів, зміщує акцент у володінні знаннями німецької мови на діалогічне мовлення ситуативного характеру, передбачає комплексне засвоєння в цілеспрямованих мовленнєвих актах фонетичних, лексичних та граматичних норм, стимулює висловлення студентами власних думок та аргументів, тобто – **спрямований на прищеплення студентам навичок усного і письмового мовлення, адекватного конкретній комунікативній ситуації**.

Саме тому кафедри вищих навчальних закладів приділяють першорядне значення забезпеченню навчального процесу **власними** навчальними матеріалами нового покоління, які розробляються з орієнтиром на інтенсивну комунікативну методіку. За роки активної співпраці членів Спілки підготовлено та видано з відповідним **грифом** Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України **доволі велику кількість навчальних посібників**, точну цифру яких сьогодні неможливо встановити. І тут визначну роль виконує інформаційний Бюлетень УСГВШ, в якому тричі (а іноді і 4 рази) на рік висвітлюється інформація про нові підручники і посібники, що видаються в Україні.

Важливим аспектом організації навчального процесу також самостійної роботи студентів є і широке використання **сучасних технічних засобів** – насамперед, комп'ютерної техніки та спеціальних аудіо- і відеозаписів (та завдань до них), наприклад, на кафедрі німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана створена **перша в університеті комп'ютерна програма для вивчення іноземної мови** – "Інтерактивний практикум з німецької мови для студентів економічних спеціальностей" (яка в Державній службі інтелектуальної власності України отримала відповідне **свідоцтво** про реєстрацію авторського права) та програма для здійснення модульного контролю знань студентів.

Українську Спілку Германістів вищої школи було створено за ініціативою ректора Київського національного лінгвістичного університету професора Артемчука Галіка Ісаковича і за активної підтримки керівника Київського бюро ДААД пана Зандшопа М. 14 травня 2004 року.

Першим президентом Спілки обрано професора КНУ ім. Тараса Шевченка д-ра філол. наук, завідувача кафедри теорії і практики перекладу Тараса Романовича Кияка. З 2009 року керує Спілкою д-р філол. наук професор кафедри германської і фіно-угорської філології Олена Іванівна Стеріополо.

Активна позиція членів Спілки щодо наукової і педагогічної діяльності проявилася в тому, що за останні роки захищено безліч кандидатських і 5 докторських дисертацій, доценти і професори офіційно опонують на захистах кандидатських і докторських дисертацій, консультують магістрантів, аспірантів, докторантів, відомі професори (проф. Долгополова Л. А., Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Приходько А. М., Пилипенко Р. Є., Стеріополо О. І.) не лише постійно читають лекції у багатьох вищих навчальних закладах України, але й є членами спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій, а також входять у редакційні колегії провідних наукових видань.

За період функціонування Спілки випущено 7 номерів наукового журналу "Германістика в Україні" (*Germanistik in der Ukraine*), якому надано ВАКом України статус фахового, де публікуються результати наукових дисертаційних досліджень.

Лише за останні 4 роки у збірнику "*Germanistik in der Ukraine*" (№4, №5, №6, №7) надруковано статті 36 професорів, докторів наук, з них 8 професорів є представниками наукової еліти Німеччини, вийшли друком також статті, написані 84 кандидатами філологічних наук, доцентами різних вищих навчальних закладів України. Кількість статей, опублікованих членами УСГВШ, дорівнює 146. 26 статей написані українськими науковцями-дослідниками, які не є членами УСГВШ.

Проведено дванадцять наукових конференцій під егідою УСГВШ видано збірники матеріалів цих конференцій. Відкрито Інтернет-сайт спілки (germanistika.at.ua), який своєчасно висвітлює інформацію про життя Спілки.

Випущено 8 номерів Інформаційного бюлетеня УСГВШ – організуючим органом діяльності Спілки.

На початку 2012 року президією Спілки проведено такі заходи:

– круглий стіл на тему "Генеративна граматики в Україні" на базі навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка;

– у березні в рамках Міжнародної науково-практичної конференції "*Die Ukraine und die Welt: Dialog der Sprachen und der Kulturen*", яка відбулася у Київському національному лінгвістичному університеті, проведено засідання секції "*Germanistik in der Welt und in der Ukraine*" (відповідальними за проведення були президент спілки проф. Стеріополо О. І., віцепрезидент – відповідальний секретар доц. Франко О. Б., проф. Долгополова Л. А., професор університету ім. М. Драгоманова Іваненко С. М.);

– у березні на базі Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка віцепрезидентом УСГВШ доц. Білоусом О. М. проведено VI Міжнародну науково-практичну конференцію "Мови і світ: дослідження та викладання";

– у травні підготовлено до випуску черговий інформаційний бюлетень УСГВШ. (Відповідальний редактор – канд. філол. наук, доц. Франко О. Б., Виконавчий редактор – канд. філол. наук, ст. викл. Зінченко О. А.);

– у лютому-грудні підготовлено та подано до друку 7-й випуск наукового журналу "*Германістика в Україні*" (відповідальний редактор секретар доц. Бондаренко Е. С.). У вересні члени УСГВШ взяли активну участь в роботі наукової конференції Одеського ун-ту та АУГ, керуючи секціями з теоретичної граматики (проф. Долгополова Л.А.) і стилістики (проф. Іваненко С.М.);

– у жовтні проведено круглий стіл на тему "*Wirtschaftsdeutsche Probleme der Fachsprache*", відповідальні – проф. Долгополова Л.А., проф. Іваненко С. М.;

– 2-5 жовтня 2012 р. на базі ін-ту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка проведено Міжнародну наукову конференцію "Німецько- та україномовні дискурси: лінгвістичні та культурологічні перспективи" (організатор – д-р філос. наук

Пилипенко Р. Є.), у конференції взяли участь члени Спілки германістів – представники різних вищих навчальних закладів України;

– у жовтні проведено школу-семинар з акустики для викладачів та аспірантів України з фонетики (англійською та німецькою мовами). Відповідальними за проведення були – проф. Б. Помпіно-Маршалл (Humboldt – Universität zu Berlin) та проф. КНЛУ Стеріополо О. І. (членом Спілки Вольфовською О.О. підготовлено та випущено стенд, відтворюючий роботу школи-семинара з проф. Б. Помпіно-Маршаллом);

– у жовтні відбулася наукова конференція фахівців з фонетики. Участь у засіданнях взяли представники вищих навчальних закладів п'яти міст України та провідних навчальних закладів м. Києва: КНУ імені Тараса Шевченка, Києво-Могилянської академії, ун-ту імені Драгоманова, бібліотеки імені Вернадського, КНЛУ (заслухано та обговорено 31 доповідь).

Протягом 2012 року постійно оновлювалися дані про наукові здобутки, методичні й дидактичні дослідження в галузі германістики. Члени УСГВШ ретельно підготувалися до участі у XV Міжнародній конференції IDV-IDT „Deutsch von innen, Deutsch von außen”, яка відбулася у м. Больцано (Північна Італія) і в якій взяли участь 2500 тисячі викладачів і вчителів німецької мови з усього світу. Проф. С.М. Іваненко як співголова секції С1 Всесвітнього конгресу викладачів німецької мови у 2013 р. виявила неабияку активність у підготовці проведення цього міжнародного форуму, рецензуючи разом з д-ром Мартіном Бузінгером (Швейцарія) тези доповідачів на зазначеній секції. 7 членів УСГВШ прочитали свої доповіді на відповідних секціях і взяли активну участь у всіх заходах конгресу.

Більше інформації про конференцію можна знайти на сайті УСГВШ (www.germanistika.at.ua).

З 2009 року в Інформаційній бюлетень введено нову рубрику "Презентація первинних осередків" (представляються кафедри первинних осередків УСГВШ).

Введено також рубрику, у якій презентуються нові посібники, підготовлені членами Спілки.

Започатковано і розширено інформацію "Про наукові здобутки в галузі германістики" – це нова рубрика, яка має мету давати стислий огляд про захищені дисертаційні дослідження, що вносять вагомий доробок не лише у сучасну германістику, а й лінгвістичну науку загалом.

Проведена велика організаційна робота стосовно налагодження міжнародних зв'язків нашої організації з іншими Спілками викладачів німецької мови. Значним успіхом роботи сектора міжнародної співпраці Спілки був вступ у Міжнародну спілку викладачів німецької мови (IDV) у 2011 р. Цій визначній події передувала велика кропітка підготовча робота. Це і переклад Статуту нашої організації на німецьку мову, і підготовка всього пакету документів, які вимагаються при вступі в IDV. Завдяки якісній роботі проф. С. М. Іваненко, доц. С. С. Огірка та доц. О. Б. Франко наша Спілка пройшла всі етапи щодо вступу до цієї поважної організації і була офіційно прийнята до IDV у липні 2011 р. на засіданні у Швейцарії.

Зазначена подія є ключовою стосовно налагодження міжнародних наукових зв'язків. Через сайт IDV ми отримуємо інформацію про наукові конференції, які проводяться університетами, членами IDV, що є, безсумнівно, позитивним моментом.

Членами Спілки започатковано ще один лекторат ДААД в Україні на базі НПУ імені М. П. Драгоманова, а саме, кафедрою іноземних мов, яка є первинним осередком нашої організації. З 2009 р. там успішно працює лектор ДААД Крістіан Ганцер, який на добровільних засадах викладає німецьку мову майбутнім перекладачам у КНЛУ. Лектори ДААД працюють і в інших університетах України, а зараз проводиться активна робота в КНЛУ з приводу залучення фахівців-німців до викладання у нашому університеті.

Налагоджено активні зв'язки також з OEAD та з Австрійським культурним форумом. Заходи Австрійського культурного форуму відвідують викладачі і студенти КНУ імені Т. Шевченка, НПУ імені М. П. Драгоманова та КНЛУ. Один із останніх заходів – це лекція

директора Австрійського культурного форуму д-ра Якуба Форст-Батталья для студентів НПУ імені М. П. Драгоманова "Культура Відня на межі XIX – XX ст."

У жовтні 2010 р. прочитав курс лекцій з сучасної німецької літератури д-р Вернер Біхеле з Йенського університету імені Фрідріха Шиллера для студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, КНУ імені Т. Шевченка та КНЛУ. Кафедра, на якій працює д-р Біхеле, є також членом IDV.

У 2012 р (28.05.2012 – 01.06.2012) Київським національним лінгвістичним університетом, а саме, викладачами факультету перекладачів та Педагогічним інститутом Швєбіш Гмюнд (Німеччина, Інститутом суспільствознавства) був організований та проведений семінар на тему: "Підприємницька діяльність та міжкультурна комунікація". У роботі семінару брали участь по 11 студентів з обох країн, а також викладачі кафедри німецької мови та перекладу і кафедри німецької філології КНЛУ.

2012 рік відзначився ще й тим, що на базі КНЛУ започаткована школа-семінар з проблем фонології і акустичної фонетики германських мов, керівником якої стали професори ун-ту ім. В. Гумбольдта (Берлін, Німеччина) Б. Помпіно-Маршал і д-р філол. н. проф. КНЛУ Стеріополо О. І., що дали можливість підвищити кваліфікацію фахівцям багатьох вищих навчальних закладів України. Інтенсивно проводяться дослідження фонетики української мови з позицій Міжнародної фонетичної асоціації (проф. Б. Помпіно-Маршал і д-р філол. н. проф. Стеріополо О. І.), вже є низка публікацій, а відповідну інформацію надіслано до американського журналу "Journal of the International Phonetic Association", головним завданням якого є фонетичний опис усіх мов світу, а українська мова, як це не прикро, до сьогодні у ньому ще не представлена. Вагому допомогу надають такі відомі фахівці з фонетики української мови, як доценти КНУ ім. Т. Шевченка О. В. Бас-Кононенко і З. В. Дудник. У 2011-2012 р. налагоджена співпраця з професорами Віденського університету Маргарете Вагнер та Імбі Зооман, які читали лекції студентам НПУ імені М. П. Драгоманова, КНУ імені Тараса Шевченка та Ніжинського університету імені Миколи Гоголя.

Робота кафедр німецької філології та перекладу і кафедри германської філології КНУ ім. Т. Шевченка визначається не тільки наявністю постійно працюючих лекторів ДААД (Німецької служби академічних обмінів), але й систематичним обміном студентами і викладачами.

Насиченою можна назвати роботу кафедри німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, члени якої підтримують активні контакти з представництвами Інституту імені Гете та Німецької служби академічних обмінів, а також Мовним інститутом Університету м. Констанц, який вже понад 20 років є університетом-партнером КНЕУ імені Вадима Гетьмана. Традиційними стали щорічні обміни викладачами, що забезпечує регулярну участь в навчальному процесі з німецької мови колег з німецького університету-партнера.

Кафедра є також членом спілки Verein Deutsche Sprache e. V. і як її координаційний центр в центральному регіоні України активно розповсюджує друкований орган спілки – газету "Sprachnachrichten".

Конкретним свідченням результативної роботи кафедри та її потенціалу є, як уявляється, той факт, що протягом 2009-2012 рр. студенти кафедри щорічно були переможцями або призерами Всеукраїнської студентської олімпіади з німецької мови, яка проходила в Національному технічному університеті "Харківський політехнічний інститут".

За звітний період успішно працював Центр тестування НПУ імені М. П. Драгоманова у співпраці з Тест ДаФ-Інститутом м. Бохум. Тут проходять тестування студенти всіх вузів Києва і області, а також інших міст України, Автономної Республіки Крим і навіть бажаючих із закордону (Молдова, Грузія, Швейцарія, Росія) з метою взяти участь в стипендіальних програмах ДААД або щоб продовжити навчання в Німеччині, Австрії чи Швейцарії.

Цілков слушним виявилось відкриття у роботі Спілки нового напрямку, а саме, розкриттю і висвітленню проблем, пов'язаних із перебуванням німців у Бесарабії та їхньої ролі у житті місцевого населення. Організовує і творчо очолює цю тему доцент і завідувач кафедри німецької філології та перекладу Ізмаїльського державного гуманітарного університету Головіна Наталія Борисівна. Вже з 13 по 30 вересня 2013 р. функціонує виставка "Німецькі колоністи на Чорному морі", яка проводиться під егідою Вільного університету Берлін, Німецького форуму східно-європейської культури, Товариства бесарабських німців м. Штутгарт та за підтримки УСГВШ.

Якщо говорити про наші завдання на майбутнє, то в першу чергу хотілося б підкреслити необхідність налагодження робочих контактів з АУГ (Асоціацією українських германістів м. Львів), співпраця з якою сприятиме оптимальному розподілу занадто широких функцій для того, щоб зосередитись на їх більш ефективному виконанні, слушним можна вважати і подальше встановлення зв'язків із зарубіжними організаціями германістів, у першу чергу з Російським союзом германістів для узгодження і узагальнення актуальної наукової проблематики й розробки сумісних перспективних програм наукових досліджень германістів та координації певних напрямів роботи.

Необхідно також забезпечити обмін досвідом у розробці новітніх навчальних програм та сприяти забезпеченню цими програмами усі колективи кафедр, які є членами Спілки.

Актуальним залишається завдання оновлення банку даних про наукові, методичні й дидактичні дослідження в галузі германістики про комп'ютерні технології навчання. Необхідно продовжити розпочату роботу зі створення бібліотечних посібників, виданих членами УСГВШ, та їх популяризації через Інформаційний бюлетень та веб-сайт спілки.

Ми ще не зайнялись конкретно систематизацією інформації про потреби та можливості стажування членів спілки. Разом з Гете-Інститутом та ДААД можна було б організувати за потребою курси підвищення кваліфікації германістів на базі провідних вузів України та за кордоном.

Отже, як бачимо, планів і бажань багато і, думаю, спільними зусиллями викладачів усіх вищих навчальних заходів України, в яких навчають німецькій мові, можна їх не лише ефективно вирішити, але й спромогтися підняти статус німецької мови до належного високого рівня і викладання, і володіння нею. Я не кажу про досягнення величі, яке займає англійська мова у світі, та все ж сумісними зусиллями можна досягти певних вагомих висот.

Бажаю нам усім успіхів у досягненні поставленої мети, а хто ще захоче стати членом Української Спілки Германістів Вищої Школи, звертайтеся до віце-президента-генерального секретаря Оксани Богданівни Франко (oxana.franko@gmail.com) хто захоче написати статтю німецькою мовою у науковий журнал "Germanistik in der Ukraine", звертайтеся до відповідального секретаря збірки Ельвіри Сидорівни Бондаренко (bondarenko-ella@ukr.net).